Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet
Energiaosasto/Energiamarkkinat
Erityisasiantuntija Elina Hautakangas

**Muistio**

23.9.2022

Click or tap here to enter text.

Eduskunnan talousvaliokunnalle

# Asiantuntijalausunto asiassa komission ehdotus neuvoston asetukseksi korkeisiin energiahintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä (energianhinta-asetus)

Esitän talousvaliokunnalle kunnioittavasti asiantuntijalausuntoni otsikkoasiassa seuraavaa:

Esityksen tausta ja käsittelyvaihe:

1. Euroopan komissio antoi 14.9.2022 ehdotuksensa neuvoston asetukseksi korkeisiin energiahintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä (ns. energianhinta-asetus), COM (2022) 473 final. Asetuksella pyritään vastaamaan Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan seuranneeseen poikkeukselliseen tilanteeseen energiamarkkinoilla. Kaasun ja sähkön hinnat ovat vuoden 2022 aikana nousseet ennätyksellisen korkeiksi, ja sähkön hintoja nostaa edelleen korkeiden kaasunhintojen vaikutus sähkön tuotantokustannuksiin.

2. Asetusehdotusta käsitellään neuvostossa kiireellisellä aikataululla. Asetusta käsiteltiin energiatyöryhmässä 15.9 ja Coreper 1-kokouksessa 21.9. Käsittelyä jatketaan työryhmätasolla 26.9. ja Coreper 1-kokouksessa 28.9. 30.9. järjestettävässä ylimääräisessä energianeuvostossa on tarkoitus saavuttaa asetuksesta poliittinen yhteisymmärrys.

Keskeinen sisältö:

3. Asetusehdotus sisältää toimet sähkönkäytön vähentämiseksi, sähköntuottajien ylimääräisten tuottojen väliaikaiseksi rajoittamiseksi ja fossiilienergiasektorin toimijoiden väliaikaiseksi solidaarisuusmaksuksi. Lisäksi asetusehdotus mahdollistaa jäsenvaltioiden väliset solidaarisuussopimukset ja säänneltyjen tariffien laskemisen väliaikaisesti alemmalle tasolle.

4. Ehdotuksessa on kaksi erillistä tavoitetta energian kysynnän vähentämiselle. Ensinnäkin jäsenvaltioiden tulee tehdä toimenpiteitä, joilla vähennetään kuukausittaista nettosähkönkulutusta 10 prosentilla verrokkiajankohtaan verrattuna. Lisäksi komission ehdotuksessa esitetään vähintään keskimääräistä viiden prosentin sähkön nettokulutuksen vähennystä kuukausittain valittujen huippuhintatuntien aikana. Ehdotuksella pyritään vähentämään energiankulutusta erityisesti huippuhintahetkien aikana. Jäsenvaltioiden tulee tunnistaa huippuhintatunnit, jotka vastaavat vähintään 10 prosenttia kuukauden kokonaistuntimäärästä.

| Postiosoite<br>Postadress<br>Postal Address<br>Työ- ja elinkeinoministeriö | Käyntiosoite<br>Besöksadress<br>Office | Puhelin<br>Telefon<br>Telephone | Faksi<br>Fax<br>Fax | s-posti, internet<br>e-post, internet<br>e-mail, internet |
|---|---|---|---|---|
| PL 32<br>00023 Valtioneuvosto | Aleksanterinkatu 4<br>Helsinki | 0295 16001<br>+358 295 16001 | 09 1606 2160<br>+358 9 1606 2160 | kirjaamo.tem@gov.fi<br>www.tem.fi |

5. Ehdotuksen mukaan niiden sähköntuottajien, joiden tuotantokustannukset ovat alle sähkönhinnan asettavan kaasun- ja hiilivoiman tuotantokustannusten, tuottoja tulisi rajoittaa. Sähkönhinnan asettavan tuotantokustannuksen alapuolella toimiviin sähköntuottajiin lukeutuu uusiutuvan energian, ydinvoiman sekä ruskohiilen toimijoita. Tuotot rajoitettaisiin 180 euroon megawattitunnilta. Solidaarisuusmaksun osalta, öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamosektoreilla toimivien yritysten tuottoja leikattaisiin, mikäli liikevaihdosta yli 75 prosenttia tulisi fossiilisesta energiasta. Suomessa tällaisia yhtiöitä ei ole.

6. Sähköntuottajien ylimääräisten tuottojen väliaikainen rajoittaminen ja fossiilienergiasektorin toimijoiden väliaikainen solidaarisuusmaksu ovat tapoja rahoittaa korkeiden energiahintojen vaikutusta energian loppukäyttäjille. Suoraa vaikutusta sähkön käyttöön tai hintaan niillä ei ole.

Voimassaolo:

7. Komission ehdotuksen mukaisesti asetus olisi voimassa vuoden sen voimaantulosta. Kaikki ehdotetut toimenpiteet ovat luonteeltaan väliaikaisia, mutta soveltamisajankohdat vaihtelevat. Energian kulutuksen vähentämiseen tähtääviä toimia ja sähköntuottajien ylimääräisten tuottojen väliaikaista rajoittamista esitetään sovellettavaksi välillä 1.12.2022–31.3 2023.

8. Ehdotettu fossiilienergiasektorin toimijoiden väliaikaista solidaarisuusmaksua koskevat järjestelyt olisi oltava paikallaan vuoden 2022 loppuun mennessä. Solidaarisuusmaksua olisi sovellettava ainoastaan vuoden 2022 voittoihin, jotka ovat yli 20 prosenttia suuremmat kuin niiden verotettavien voittojen keskiarvo, jotka ovat syntyneet 1 päivänä tammikuuta 2019 tai sen jälkeen alkavina kolmena tilikautena. Asetuksen voimassaolo ei kuitenkaan rajoita tarvetta varmistaa ylijäämätulojen jakaminen ja käyttää väliaikaisen solidaarisuusmaksun tuotto asetuksen mukaisesti.

Ehdotuksen vaikutukset:

9. Sähkön kulutuksen vähentämisellä pyritään vaikuttamaan energian hintaan, kun taas energiatuottajien ylisuurten voittojen leikkaamisella ja fossiilienergiasektorin solidaarisuusmaksulla halutaan ohjata leikattuja tuloja energian loppukäyttäjille. Komissio on katsonut, että näillä toimenpiteillä on mahdollista vaikuttaa kuluttajien maksamaan hintaan ilman, että muutetaan varsinaista markkinamekanismia.

10. Ehdotetuista toimista ei ole tehty vaikutustenarviointia EU:n tasolla, johtuen toimenpiteiden väliaikaisuudesta ja asian kiireellisyydestä. Komissio on kuitenkin ehdotuksessaan todennut, että esitetty asetus on linjassa 8.3.2022 annetun REPowerEU-tiedonannon sekä 18.5.2022 annetun REPowerEU-suunnitelman kanssa sen pyrkiessä päättämään mahdollisimman pian unionin riippuvuus venäläisestä fossiilienergiasta. Lisäksi komissio on katsonut, että sähköntuottajien ylimääräisten tuottojen väliaikaisella rajoittamisella pyritään palauttamaan markkinoita lähemmäs tilannetta, jossa vallitsevia markkinahäiriöitä ei olisi tapahtunut.

Jatkovalmistelu:

11. Sähkön kysynnän vähentämistoimet ovat keskeisessä roolissa asetuksen tavoitteiden saavuttamisessa, sillä ne ovat ainoita suoraan sähkön hintaan ja saatavuuteen vaikuttavia toimia. Sähkötuottajien tuottokaton osalta, pidämme tärkeänä, että järjestelmä voidaan toimeenpanna kansallisesti tarkoituksenmukaisella tavalla ja tämä huomioidaan jatkovalmistelussa. Järjestelmästä ei tule aiheutua tarpeettoman suurta hallinnollista taakkaa tai haittaa toimitusvarmuudelle ja sen käyttöönoton sujuvuuteen on kiinnitettävä huomiota. Tärkeää on, että asetukseen saadaan riittävästi joustoja, jotta kansalliset toimet, joista valtioneuvosto ilmoitti 1. syyskuuta 2022 sähkön loppukäyttäjien tukemiseksi, mahtuisivat asetuksen soveltamisalaan.

12. Työ- ja elinkeinoministeriö jatkaa valmistelutyötä yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa sen varmistamiseksi, että asetuksen muotoilut antavat riittävää liikkumavaraa tuottokaton asettamiseksi kansallisesti tarkoituksenmukaisella tavalla.

13. Asetuksen hyväksymisen jälkeen jatkovalmistelu sähkönkäytön vähentämistoimista kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön valmisteluvastuulle ja tuottokaton sekä solidaarisuusmaksun valmistelu puolestaan valtionvarainministeriön vastuulle.

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi